

LÚDAS MATYI

Vaskakas Bábszínház

Győr

2019.

Lúdas Matyi.....Horváth Márk
Anya.....Kocsis Rozi
DöbrögiSzúkenyik Tamás
Ispán.....Főglein Fruzsina
Lúdbőr / Márta.....Rab Viki
Lúdtalp / Róza.....Nagy Petra
Márton / Menyhért.....Vitányi-Juhász István

Szövegkönyv: Hajós Zsuzsa

Látvány: Kuti Letícia

Zene: Rab Viki

Rendező: Tárnoki Márk

Bemutató: 2019. május 26.

1. jelenet – anya kunyhója

Anya viskójának belseje Erdőháton. Matyi alszik a szalmazsákok között, nem látszik. A ludak különböző zugokban hevernek, lustálkodnak. Anya krumplit pakol a veremben.

ANYA Matyi! Matyi! Kisfiam, keljél már fel! Nem hallod, Matyi?

ANYA (énekel) HA ÉN NÉKEM OLYAN FIAM,
 HA ÉN NÉKEM DOLGOS FIAM,
 SZERETETRE MÉLTÓ FIAM,
 TISZTA SZÍVŰ, GONDOS FIAM
 VOLNA...
 SÜRÖGNE MEG FORGOLÓDNA,
 MEGTALÁLNÁ, MI A DOLGA,
 A KUNYHÓNK SEM ROGYADOZNA...
 Matyi! Na, megállj!
 Ezt az óriás halom krumplit sem nekem kéne a fájós derekammal mind
 egyedül elvermelni...
 MINDEN BAJRA GONDJA VOLNA.

Anya fájdalmas kiáltása hallatszik. Matyi megmozdul, de alszik tovább.

ANYA Jaj, Matyi! Átkozott szálka! Matyi, komolyan mondom, teljesen
 hihetetlen, amit csinálsz! Itt kiabálok, és a füled botját sem mozdítod!
 Hát ki nevelt téged ilyennek? Mert én biztosan nem. Az isten
 szerelmére, gyere elő, és segíts szerencsétlen öreg anyádon! A jobbik
 kezembe fúródott ez az ördögátka szálka, hát nem tudom én azt a bal
 kezemmel egyedül kikaparászni. Jól van, végül majd meggyűlik,
 begyullad, és semmit sem tudok majd megcsinálni, amit amúgy neked
 kéne!

Bejön, a ludak előbújnak, tűt vesz elő, leül, próbálja kiszedni a szálkát a kezéből.

ANYA Megígérted, hogy elvermeled a krumplit, hogy meg ne fagyjon! Már rég
 beköszöntött az ősz, nyakunkon a tél, te meg csak halogatod, nem
 csinálsz semmit sem, csak bámulsz kifelé meg befelé, henyélsz,
 heverészel, mintha minden magától megoldódna...
 Nem jön ki. Olyan mélyre ment, hogy csak. Szúr. Szúrja az ujjamat. Nézd
 csak meg. *(feláll, odamegy Matyihoz, az arcába tolja a kezét, az rá sem
 hederít)* Szedd ki. Szedd már ki, itt a tű. Nem hallod?

Matyi ki sem nyitja a szemét.

MATYI Majd kijön az magától is. Kössél rá egy fél paradicsomot, az kihozza reggelre.

ANYA Hát, pont ezt mondom! „Majd kijön az magától is.” Egyáltalán nem oldódik meg minden magától. Gondolod, hogy mindez csak úgy magától van? Tőlem van! Tőlem oldódik meg minden. Mindent én csinállok. Aztán, amikor meg jön a baj, amikor valamit nem tudok egyedül, akkor meg paradicsom, mi? Van a kertben. Persze, hogy van, én magam palántáztam, én magam öntözgettem, kapáltam, gyomláltam. Paradicsom! Tudod is te, mi munka van abban! Rend van; van mit ennünk; van mit felvenned, ha véletlenül kikelsz az ágyból. Te meg egy nyomorult szálkát nem veszel ki anyád kezéből? Mi lesz, amikor már képtelen leszek bármire is? He? Mi lesz akkor veled, egyetlen fiacskám?

MATYI Akkor majd megcsinálom.

Matyi visszafordul, magára húzza a takarót. Anya odamegy a tűvel Matyihoz, belebőki.

ANYA Most csináljad, te anyaszomorító! Keljél ki az ágyból, szedd ki ezt a szálkát a kezemből, mert bizony isten, nem tudom, mit csinállok veled. *(hatásszünet)* Hétig számolok. Egy.

A ludak megijednek. Félelmükben összebújnak.

ANYA Kettő.

LÚDBŐR Minden számnál végigfut rajtam a hideg. Matyi!

Matyi felnéz.

MATYI *anyának* Na, ezt hagyd abba.

ANYA Három.

LÚDTALP Én nem mennék el négyig, az biztos. Matyi!

MATYI Elég lesz már!

ANYA Négy.

MÁRTON Mátyás, ne játssz a tűzzel! Mindjárt itt a hét. Mátyás!

MATYI Édesanya!

ANYA Hat.

Matyi felugrik, odaszalad anyához, kiveszi a tűt a kezéből, buzgón nézegeti a szálkát.

MATYI Milyen hat? Hát hol az igazság, meg az öt? Komolyan mondom, mindig ez van. Cselédnek használsz, csak arra kellek. És akkor jössz még ezzel a számolással is. Hat? Hat? A négy után az öt jön. De persze te azt csinálsz velem, amit akarsz, te vagy az anyám. Még az ötöt is kihagyhatod.

ANYA Ne hisztizzél nekem, hát nem teszel meg semmit sem, amit kérek. Akkor meg hol az én nagy hatalmam rajtad? Milyen cseléd? Én vagyok a te cseléded, te pernahajder.

MATYI Pernahajder? Az meg mi?

ANYA Nem ez a lényeg.

MATYI Hanem az a lényeg, hogy nem csinálok semmit?

ANYA Az.

MATYI És minek kéne bármit is csinálnom?

ANYA Mert ez nem élet.

MATYI Élek.

ANYA Élsz? Még a ludak is jobbak nálad. Ezeket legalább meg lehet enni.

LÚDTALP Hát, igen.

LÚDBŐR Ezért vagyunk.

MÁRTON Hízunk, növekedünk.

Matyi kiszedi a szálkát. Felmutatja.

MATYI De hiszen ez egy husáng! Nem csodálom, hogy jajveszékeltél. Fájhatott. Miért ne lehetne nekem is olyan életem, mint nekik? Megtömsz, ha éhes vagyok, beengedsz, ha fázom. Eszem és alszom. Mit kellene még csinálni ezen a világon?

LUDAK EGY. KETTŐ. HÁROM. NÉGY. HAT. HÉT.

LÚDTALP ÉRTEM, MIRE JÓ A MÁJAM.
TUDOM, HOVÁ LESZ A HÁJAM.
NEM KOPIK FEL ÍGY AZ ÁLLAM,
MERT ETETNEK, TÖMNEK,
ÉS SOHA NEM GYÖTÖRNEK.

MÁRTON NEM TÖRÖDÖM VILLÁMFÉNNYEL,
VAN HOL ALUDNOM AZ ÉJJEL.
HANYATTFEKVÉS, MELEG ÉTEL,
MERT ETETNEK, TÖMNEK,
ÉS SOHA NEM GYÖTÖRNEK.

MATYI NINCSEN KÜLÖNÖSEBB DOLGOM,
RAJTAM KÍVÜL NINCSEN GONDOM,
MÉGCSAK VESZÉLYBEN SEM FORGOK,
MERT ETETNEK, TÖMNEK,
ÉS SOHA NEM GYÖTÖRNEK.

LÚDBŐR MÁSKÉPPEN LENNE MINDEN, HOGYHA TENNÉK
VALAMI MÁST, MINT AMIT TESZEK?
VÁLTOZNA BÁRMI, HA MÁSMILYEN LENNÉK?
LÚD VAGYOK, KESELYŰ SOSEM LESZEK.

Anya a dal közben próbálja összetereelni a ludakat, nem sok sikerrel. Egy idő után feladja. Matyi közben felöltözik.

MATYI Én ilyen vagyok. Teszem, amit teszek. Hát, mit kellene még csinálni ezen a világon?

ANYA Élni kéne, fiam. Látni, tudni, szeretni. Gyerekeket hozni a világra, felelősséget vállalni.

MATYI Gyerekeket? Nézd meg, te is hogy jártál velem. Megbántad te már százszor is, hogy világra hoztál.

Anya elgondolkodik, nagy csönd.

ANYA Nem.

Matyi odamegy hozzá, megöleli.

MATYI Na, nem bánom, ha most kérsz valamit, megcsinálom.

ANYA Menj fel a nagydombra.

MATYI Nagydomb?

ANYA Édes istenem, hát még addig sem mentél el soha? A legnagyobb domb a faluban. A templom mögött. Menj fel, és nézz körül!

MATYI Ez a kérésed most, amikor bármit megcsináltathatnál velem?

ANYA Eredj!

Matyi megindul, a ludak csodák csodájára sorba rendeződnek, és mennek utána. Matyi és Anya összenéznek.

LÚDBŐR Már csak azt kéne valahogy elérni, hogy értse is, amit mondunk.

LÚDTALP Á, ezek csak emberek, lenéznek minket.

MÁRTON Azért próbálkozni lehet.

A ludak egymás szavába vágva próbálkoznak.

LÚDBŐR Matyi, hallasz? Érted, amit mondok? Matyi, figyelj, most azt mondom, hogy felmegyünk a nagydombra veled. Érted? Veled megyünk.

ANYA Matyi, ne játssz a ludakkal, hanem eredj!

LÚDTALP Na, erőlted meg magad, Matyikám. Itt ordibálunk veled, szépen, érthetően. Azt hiszed, hogy nincs agyunk, ugye?

MÁRTON Mátyás, szerintem pontosan tudod, mit mondunk, ugye? Nem vagyunk mi buta libák. Okos ludak vagyunk.

ANYA Hallgattasd már el ezt a rettenetes, ostoba gágogást, fiam, és menj.

MATYI Okos ludak ezek. Igaz, Márton?

A ludak döbbenten elhallgatnak. Matyi megindul, ők utána.

MÁRTON *suttog* Tudja a nevemet. Matyi tudja a nevemet!

LÚDBŐR Minden gúnárt Mártonnak hívnak.

MATYI Indulás!

LUDAK MERT ETETNEK, TÖMNEK,
 ÉS SOHA NEM GYÖTÖRNEK.

Kimennek. Anya néz utána egy darabig, majd elkezd csomagolni. Matyi berohan csillogó szemmel, nagyon mondana valamit, de nem jönnek a szavak.

MATYI Édesanyám...

ANYA Na, jól van, fiam. Láttál-e mindent?

MATYI Hát, mennyi ember! Házak, kémények, végenincs utcák...

ANYA Láttál-e mindent, fiam?

MATYI Láttam hát!

ANYA Dehogyan láttál, te pernahajder.

MATYI Nem láttam?

ANYA Na, fogd, itt van gatyá meg pogácsa. Vágj magadnak egy husángot, és indulj! Vidd a ludakat is, szép nagyok már, jó pénzt kaphatsz értük.

MATYI De hát hová. Meg minek?

ANYA Világot látni! Eridj!

MATYI És akkor kivel zsörtölödsz majd egész nap?

ANYA Hétfőig számolok. Egy.

MATYI Édesanya!

ANYA Kettő.

MATYI Jövök vissza nemsokára!

Matyi megölelgeti Anyát, és elviharzik a ludakkal.

ANYA Remélem, látlak még, kisfiam.

2. jelenet – az erdőben

Ispán érkezik.

ISPÁN Nos, itt talán már nem hallanak minket, Döbrögi uram. Méltóságos úr!
Döbrögi méltóságos úr!

Döbrögi érkezik lemaradva, zsörtölődik.

DÖBRÖGI Jaj, Ispán! Mindjárt vacsoraidő, mi meg még mindig itt bóklászunk. Miért kellett elbújnunk itt az erdő közepén, Ispán? Miről nem tudhatnak a testőreim?

ISPÁN Az építkezés, méltóságos uram. Az építkezésről van szó.

DÖBRÖGI A palotámról? Mi a baj vele?

ISPÁN Nem, dehogyis, a palota felújítása szépen halad, kész lesz határidőre.

DÖBRÖGI Hálistennek. Akkor melyik építkezés?

ISPÁN Márta!

Márta kissé lemaradva érkezik, igyekszik nem figyelni, szinte jelen sem lenni.

ISPÁN Az iskola.

DÖBRÖGI Az iskola? De hát azt már átadtam! A gyerekek a héten már ott is tanultak a szép új épületben.

ISPÁN Hát igen.

DÖBRÖGI Mi hát igen?

ISPÁN Leomlott a vakolat az étkezőben.

DÖBRÖGI Leomlott? Egy hét alatt?

ISPÁN Kimaradt belőle a kötőanyag.

DÖBRÖGI Példásan megbüntetni az építészt! 50 botütés a főtéren!

ISPÁN Csakhogy az építész Döbrögi Dénes volt.

DÖBRÖGI Az unokaöcsém? Hát az nem ért semmihez sem!

ISPÁN Akkor 50 botütés?

DÖBRÖGI Miket beszél, Ispán!

ISPÁN Gondoltam. Akkor mi legyen?

DÖBRÖGI Találjon ki valamit!

ISPÁN Márta!

MÁRTA Igenis!

ISPÁN Írjon egy cikket a Hírmondóba, hogy a gyerekek leverték a vakolatot az új iskola étkezőjében. Nevezze őket gézengúzoknak vagy betyároknak...

DÖBRÖGI Betyárok, ez jó!

ISPÁN ...és írja meg, hogy Döbrögi méltóságos úr nagy kegyesen helyreállíttatja az épületet.

MÁRTA Igenis!

DÖBRÖGI Okos.

MÁRTA Igenis, méltóságos úr!

DÖBRÖGI Márta!

MÁRTA Igenis, méltóságos úr!

DÖBRÖGI Jöjjön, beszéljünk!

MÁRTA Igenis, méltóságos úr!

Csend

DÖBRÖGI Na, mi lesz? Beszélgetünk?

MÁRTA Igenis, méltóságos úr!

DÖBRÖGI Mondjon már valamit, Márta!

MÁRTA Igeni...

DÖBRÖGI Valami mást!!!

MÁRTA Hogy van, méltóságos úr?

DÖBRÖGI Ne engem beszéltesen! Beszéljen! Maga hogy van?

MÁRTA Tegnap pizzát sütöttem.

DÖBRÖGI Pizza? Az meg miféle?

MÁRTA Talján étel az, méltóságos uram. Tészta, amire mindenfélét rátesz az ember, és kemencében megsüti.

ISPÁN Talján?!

MÁRTA Olasz. Az egy ország. Félsziget. Ilyen csizma alakja van...

ISPÁN Azt tudom, hogy ország. De honnan tud maga talján ételeket?

MÁRTA A nővéremtől. Nápolyban él. Ő küldte a receptet.

ISPÁN Mit keres a nővére külföldön? Miért nem itthon él?! Nem szeret?

MÁRTA Dehogynem szeret itthon, kérem. Nagyon is szeret...

DÖBRÖGI Na, és mit tett arra a pizzára, Márta?

MÁRTA Hagymát, paradicsomot, szalonnát, darált marhahúst...

Lúdtalp és Márton érkezik.

DÖBRÖGI Libák! Ispán! Megvan! Libát fogok vacsorázni! Libamájjal töltött libacombot párolt káposztával!

ISPÁN Márta, fogja meg őket!

MÁRTA Én?

ISPÁN Maga!

Márta ügyetlenül megpróbálja elkapni a ludakat, de azok rémülten elszaladnak.

ISPÁN Ügyes. Hol a két másik? Testőrök!

Semmi válasz.

ISPÁN Testőrök!

DÖBRÖGI A nevüket kiabálja, ha már muszáj kiabálni. De hamar, megszökik az a két liba.

ISPÁN Márta! Hogy hívják azt a két szerencsétlent?

MÁRTA Róza és Menyhért.

ISPÁN Hangosabban, Márta!

MÁRTA Róza és Menyhért.

ISPÁN Az isten áldja meg, Márta! Még kiabálni sem tud? Azt is nekem kell?
Róza! Menyhért!

Róza és Menyhért rémulten és összeszedetlenül berohannak.

RÓZA Parancsára!

ISPÁN Fogjátok meg azt a két libát! Itt kóborolnak valahol.

MENYHÉRT Az előbb jöttek velünk szembe nagy gágogva. Igen erőszakosnak tűntek.

ISPÁN És? Féltetek? Betojtatok két libától? Vagy mi van?

RÓZA Dehogyis!

ISPÁN Akkor? Mire vártok?

MENYHÉRT Élve vagy halva?

DÖBRÖGI Mindegy, Menyhért fiam, csak a májuk maradjon egészben.

MENYHÉRT Igenis, méltóságos úr!

Lúdbőr érkezik.

RÓZA Itt az egyik, Menyus, kerítsük be!

Nagy kergetőzés kezdődik, mikor az egyik lúd éppen megvan, akkor átváltozik testőrré, a másik meg lúddá, így megy ez, míg a kis börleszk végén ott állnak mindhárman lihegve és ziláltan, és eldönthetetlen, hogy testőrök vagy ludak. Minden esetre felsorakoznak Döbrögi elé. Ekkor bejön Matyi.

MATYI Márton! Hát itt vagytok, ti kajla ludak! Jól megelőztetek. Már azt hittem, el is adjátok magatokat valamelyik vásárban, mire utolérlek benneteket.

Mindenki mozdulatlan csöndben. Döbrögi és Ispán megrökönyödve, a többiek rémulten. Matyi végigméri a társaságot.

MATYI No, hát akkor adjon isten mindenkinek! Márton! Hozzad a lányokat is, indulunk tovább!

Továbbra is a csönd. Márton lassan és halkán elkezd kibontakozni, és Matyi felé indul. A ludak egymás közt suttognak. (Továbbra is a helyzettől függ, hogy a 3 színész mikor játszik libát, és mikor testőrt.)

LÚDBŐR Ez nem lesz olyan egyszerű.

MÁRTON Majd meglátjuk.

LÚDTALP Hátha nem veszik észre.

LÚDBŐR Ebben a feszültségben?

MATYI Na, mi lesz már?

ISPÁN Testőrök!

TESTŐRÖK Igenis!

A testőrök vigyázzba vágják magukat. Ispán odamegy Matyihoz.

ISPÁN Te ki vagy, és mit akarsz a libáinkkal?!

MATYI Ludak ezek, néni, és az enyéme. Megyek, eladom őket.

ISPÁN Néni?! Mit képzelsz magadról, te gazfickó! Ezek itt a méltóságos Döbrögi méltóságos úr libái! Testőrök!

TESTŐRÖK Igenis!

MATYI Hát hogy lennének? Reggel indultam velük otthonról. Kérdezzék meg édesanyámat. Erdőháttól sétálunk, megyünk a vásár irányába. Na, gyerünk, ludak. Indulás!

ISPÁN Testőrök!

TESTŐRÖK Igenis!

ISPÁN Elfogni, megkötözni, tömlöcbe vetni!

DÖBRÖGI Nana, Ispán. Még elhamarkodunk itt valamit. Na, kisfiam, most megtanulhatsz egy-két dolgot. Először is: én vagyok a Döbrögi

méltóságos úr, Döbrög ura. Ha engem meglátsz, kalapot levéve, meghajolva tisztességgel köszöntened kell.

MATYI Mondtam, hogy adjon isten, nem?

DÖBRÖGI Le kell vened a kalapodat. Meg kell hajolnod.

MATYI Miért?

DÖBRÖGI Ez a szokás.

MATYI És maga, bácsi? Vissza sem köszönt. Az nem szokás?

ISPÁN Mit képzelsz magadról, te taknyos?

MATYI Na, hát meg a néni sem köszönt vissza.

ISPÁN Te, én úgy kettéhasítalak...

DÖBRÖGI Na, gyermekem. Hát fogadj isten. Hogy hívnak?

MATYI Matyinak.

DÖBRÖGI Na, Matyi, el akarod adni a libákat?

MATYI El. De ludak azok, bácsi.

DÖBRÖGI Nagyszerű. Én meg meg akarom venni ezeket a ludakat. Adok 3 garast.

LÚDBŐR Még az öreg Lúdapóért is 20-at fizettek a múlt heti vásárban!

LÚDTALP Átverik, ezek olyanok.

MÁRTON Jó, és akkor most mit csináljunk?

LÚDBŐR Huszonöt garas, Matyi! Huszonöt garas!

LÚDTALP Huszonöt fejenként, Matyikám!

MÁRTON Az összesen hetvenöt, Matyi! Minimum!

ISPÁN Testőrök!

TESTŐRÖK Igenis!

ISPÁN Hallgattassátok el ezeket a libákat!

TESTŐRÖK Igenis!

MATYI Én azért mégis elmennék velük a vásárba, és ha ott nem adnak többet értük, hát megkeresem, és odaadom a bácsinak 3-ért. Na, ludak! Gyerünk!

ISPÁN Mit képzelsz magadról, te serdületlen paraszt! Döbrögi méltóságos úr nagy kegyesen szóba áll veled, meg akarja venni 3 garasért a libáidat, te meg nem adod?! Testőrök!

TESTŐRÖK Igenis!

MATYI Na, most már ne sipítozzon itt nekem a néni, mert dühbe gurulok. Ezek itt az én ludaim, azt csinállok velük, amit csak akarok. Nem fog mindenféle néni meg bácsika átverni. Megyek a dolgomra, menjenek maguk is. Ludak!

DÖBRÖGI Mindenféle bácsika?! Majd én megmutatom neked, miféle bácsika vagyok én! Ispán!

ISPÁN Testőrök!

TESTŐRÖK Igenis!

ISPÁN Büntetéshez!

DÖBRÖGI 25 botütés.

A testőrök elkapják Matyit.

MATYI Na, engedjete el!

DÖBRÖGI 25 botütés!

MATYI Engedjete már el! Hétig számolok!

ISPÁN Mi számolunk. De huszonötig.

DÖBRÖGI A TANÍTÓ CSAK HENYÉL, HELYETTE DOLGOZOM.
NEVELŐ CÉLZATTAL HASZNÁLOM OSTOROM.
FIATAL LEGÉNYKE, NEM TUDJA, MI A ROSSZ.
FIATAL LEGÉNYKE, NEM TUDJA, MI A JÓ.

ISPÁN EGY. KETTŐ. HÁROM. NÉGY.
 ÖT. HAT.
 HÉT. NYOLC.
 KILENC. TÍZ.

ISPÁN HUSZONÖT BOTÜTÉS, SEMMIVEL SEM KEVESEBB.
 EZ ÁM A BÜNTETÉS, ÜTÖM IS RENDESEN.
 MEGKAPJA MINDENKI MINDAZT, AMI JÁR.
 MEGKAPJA EZ IS ITT MINDAZT, AMI JÁR.

DÖBRÖGI TIZENEGY. TIZENKETTŐ.
 TIZENHÁROM. TIZENNÉGY.

LUDAK MATYIKÁM, ITT VAGYUNK, AKÁRMIT MEGTESZÜNK.
 LIBASORT ÁLLÍTUNK, TOLLUNKKAL LEGYEZÜNK.

ISPÁN TIZENÖT. TIZENHAT.

LUDAK EGYEBET NEM TUDUNK, MIT TEHET EGY LÚD.
 ÉMBEREK NEM VAGYUNK, MIT TEHET EGY LÚD.

ISPÁN TIZENHÉT. TIZENNYOLC. TIZENKILENC. HÚSZ.

ISPÁN HUSZONÖT BOTÜTÉS, SEMMIVEL SEM KEVESEBB.
 EZ ÁM A BÜNTETÉS, ÜTÖM IS RENDESEN.

DÖBRÖGI HUSZONKETTŐ. HUSZONHÁROM. HUSZONNÉGY.

ISPÁN MEGKAPJA MINDENKI MINDAZT, AMI JÁR.
 MEGKAPJA EZ IS ITT MINDAZT, AMI JÁR.

DÖBRÖGI HUSZONÖT.

Matyi megroggyantan, de tüzes szemmel néz végig a társaságon. Csend van, csak az ispán igazán elégedett.

MATYI Engem édesanyám sosem ütött meg. Pedig lett volna rá oka elég. De ha meg is tette volna, szeretetből lett volna az is. Ez meg itt? Köszönöm a fizetséget! De azt azért csak vesse fel a kapufélfájára, hogy el ne felejtse, bácsika: háromszor veri ezt kenden Lúdas Matyi vissza!

Az Ispán dühöng, Döbrögi viszont hahotázni kezd. Vele nevetnek kényszeredetten a testőrök is. Közben a dühös Matyit taszigálják, hogy menjen már. Megy is.

3. jelenet – a talján építész

Idő teltével Döbrögön épül a palota. A ludak Döbrögi baromfiudvarán vannak bezárva.

LÚDBŐR LIBABÖRTÖN MÉLYÉN SÍNYLÓDÜNK ITT MIND.
IDEJÉT SEM TUDOM, MIKOR VOLTUNK KINT.
HÓNAPOK TELTEK EL, VAGY ÉVEK, MATYIKÁM?
FOGLAK-E LÁTNI MÉG VALAHA EZUTÁN?

MÁRTON A DÖBRÖGI URASÁG RÁNK SEM HEDERÍT.
NEM LETTEM VACSORA, ÁM EZ IS KESERÍT.
MOZDULNI SEM TUDUNK, SZŰKÖS EZ A HELY.
HA NEM JÖSSZ, MATYIKÁM, ITT PUSZTULUNK EL.

MIND NEM VAGYUNK SENKIK, NEM IS LÉTEZÜNK.
HÓNAPRÓL HÓNAPRA FOGY AZ ÉLETÜNK.
ÖSSZEMENT A MÁJUNK, ALIG VAN HÚSUNK.
HA EZ ÍGY MEGY TOVÁBB, SEHOVÁ JUTUNK.

LÚDTALP MATYIVAL A LÚD VILÁGOT LÁT,
SZÁRNYAL A KÉPZELET, NINCSEN HATÁR.
A SZÍVEM MEGSZAKAD, BÚSULOK ÉN.
MATYIKÁM NÉLKÜL A LÚD NEM IS ÉL.

MIND NEM VAGYUNK SENKIK, NEM IS LÉTEZÜNK.
HÓNAPRÓL HÓNAPRA FOGY AZ ÉLETÜNK.
ÖSSZEMENT A MÁJUNK, ALIG VAN HÚSUNK.
HA EZ ÍGY MEGY TOVÁBB, SEHOVÁ JUTUNK.

Döbrögi és az Ispán egy eldugott helyen beszélgetnek. Még Márta sincs a közelben.

DÖBRÖGI Arról volt szó, hogy tartják a határidőt. Költözni akarok. Díszes átadási
ceremóniát. Meghívni minden uraságot, hogy megcsodálják ezt a
különleges palotát.

ISPÁN Meglesz, méltóságos uram, meglesz. Küldheti is a meghívókat. Testőrök!

TESTŐRÖK Igenis!

ISPÁN Palota!

TESTŐRÖK Igenis!

MENYHÉRT Hozzá is látunk, méltóságos úr, de első a biztonság.

Róza sisakokat hoz.

MENYHÉRT Mindenkinek jár egy kobak, hogy bajunk ne essen.

RÓZA Én is kaptam. Nagyon szép. Sárga. Köszönjük, méltóságos úr. Hogy áll?

MENYHÉRT Róza!

RÓZA Igen?

MENYHÉRT Te menjél oda! Márta, maga figyeljen! Kezdjük is, méltóságos úr. Húzhatod!

A palota homlokzata megindul, de nem sikerül függőlegesre húzni. Menyhért, Róza és Márta kis pánikban megpróbálják megtartani, feljebb húzni, de nem megy.

DÖBRÖGI Hát ez?! Már megint az idióta unokaöcsémre bízta az építést? Már számtalanszor megmondtam, hogy nem ért semmihez. De azért lop. Lopkod. Kihagyja a kötőanyagot. Úgy fogunk járni, mint az iskola felújításakor.

ISPÁN Dehogysis, méltóságos uram. Az unokaöccsét elküldtük nyaralni. Minden rendben megy, higgye el, méltóságos uram.

DÖBRÖGI Akkor ez mi? Hát így áll, ilyen ferdén!?

ISPÁN Ezt így terveztük, méltóságos uram. Egy ideig így fog állni, hogy minél látványosabb legyen a folyamat. Márta!

MÁRTA Igenis!

ISPÁN Akkor írja is a cikket a Hírmondóba, ugye?

MÁRTA Igenis! Miről is?

ISPÁN A nagyszabású palotaépítkezésről, mely mindannyiunk javát szolgálja. És persze a csodálatos félig álló homlokzatról, melyhez hasonló építkezési módszer nincs a világon. Egyedülálló...

A palota visszahanyatlik a földre.

ISPÁN ...páratlan, lenyűgöző, satöbbi.

MATYI Ójaj.

DÖBRÖGI Maga meg kicsoda?

MATYI Ójajjjaj.

DÖBRÖGI Mit jajong itt? Ki maga? Mit akar?

MATYI Én kérem az elnézés. Megyek, mintha itt sem.

DÖBRÖGI Várjon, várjon, várjon. Ki maga?

MATYI Én kérem az elnézés. Maestro Lúdivico vagyok. Építésmester. Éppen tértem haza Róma.

ISPÁN Talján? Mit keres itt?

MATYI Én nem. Én mama magyar. Én papa olasz. Jöttem ma mama. Látom palota.

DÖBRÖGI Jó, mindegy. Da jajgatott. Mit jajgatott?

MATYI Mindegy. Megyek, mintha itt sem.

DÖBRÖGI Dehogy megy. Mi a baj?

MATYI Csak sajnál, hogy ilyen lesz a fedél. Ilyen fákból. Ilyen... ilyen satnya.

DÖBRÖGI Satnya?

MATYI Díb-dáb. Fejletlen. Nyeszlett. Csenevész.

DÖBRÖGI Csenevész?!

MATYI Silány. Vacak. Csapnivaló. Hitvány.

DÖBRÖGI Ispán!

ISPÁN Igenis, méltóságos uram!

DÖBRÖGI Miért ilyen satnya, csenevész, vacak, hitvány fából lesz a fedél?!

MATYI Nyeszlett.

ISPÁN Márta!

MÁRTA Igenis!

ISPÁN Válaszoljon!

MÁRTA Én?

ISPÁN Maga.

MÁRTA Ööö... Mert nem volt elég körültekintő valaki?

DÖBRÖGI Ki nem volt elég körültekintő?

ISPÁN Márta!

MÁRTA Én?

ISPÁN Maga!

MATYI Én kérem elnézés. Megyek, mintha itt sem.

ISPÁN Marad!

DÖBRÖGI Marad?

MATYI Én?

DÖBRÖGI Maga! Csinálja meg!

MATYI Én kérem az elnézés. Én mama vár.

DÖBRÖGI Megadom, bármit kér. Mama meg vár még egy kicsit. Nem mondhat nemet.

MATYI Nem?

DÖBRÖGI Na. Kérem.

MATYI Na... Hát mama...

ISPÁN A méltóságos úr azt mondta, kérem!

MATYI Na... Bene. Mindenki megy erdő, hoz fa. Pompás, nagyszerű, óriási, erős, csodálatos fa. Huszonöt darab. Egészben.

DÖBRÖGI Ispán! Menjen, vezesse az erdei expedíciót. Válogasson!

ISPÁN Én?

DÖBRÖGI Maga. Maga lesz a felelős.

ISPÁN Testőrök! Indulás! Márta is jön.

MÁRTA Én?

ISPÁN Maga.

Elmennek.

MATYI Mi meg méricske. Itt. Ezek.

DÖBRÖGI Az úr hát járt Taljánföldön?

MATYI Járt.

DÖBRÖGI Dolgozott azokon a gyönyörű talján palotákon?

MATYI Dolgozott.

DÖBRÖGI Azért ez is szép lesz, ugye?

MATYI Szép. Ha lesz tartógerenda egy öl. Egy öles.

DÖBRÖGI Az én ölem elég nagy öl, de ez a tartógerenda még annál is nagyobb.
Nézze, uram!

Matyi megkötözi.

DÖBRÖGI Na? Ugye megmondtam, szép nagy fa ez. Több öl. Jó lesz-e?

MATYI Jó lesz.

Matyi levetkőzi a talján ruhát.

MATYI Édesanyám sosem ütött meg. Pedig lett volna oka elég. De ha meg is tette volna, szeretetből lett volna az is. Bácsika! Kend miért vert meg engem, he?

Matyi a pálcájára támaszkodik.

DÖBRÖGI Mi... hogy... mit miért...

MATYI Nem vagyok én Maestro Lúdivico, csak a Lúdas Matyi.

DÖBRÖGI Kicsoda?

MATYI Na, hátha így emlékszik, bácsika. Számoljon csak! Szépen egytől huszonötig.

DÖBRÖGI *a dalhoz adván a tempót, mintha egy második szólam lenne*
EGY. KETTŐ. HÁROM. NÉGY. ÖT. HAT.
HÉT. NYOLC. KILENC. TÍZ. TIZENEGY. TIZENKETTŐ.
TIZENHÁROM. TIZENNÉGY. TIZENÖT. TIZENHAT. TIZENHÉT. TIZENNYOLC.
TIZENKILENC. HÚSZ. HUSZONEGY. HUSZONKETTŐ. HUSZONHÁROM. HUSZONNÉGY.

MATYI A TANÍTÓ CSAK HENYÉL, HELYETTE DOLGOZOM.
NEVELŐ CÉLZATTAL HASZNÁLOM OSTOROM.
ÖREG A BÁCSIKA, NEM TUDJA, MI A ROSSZ.
ÖREG A BÁCSIKA, NEM TUDJA, MI A JÓ.

HUSZONÖT BOTÜTÉS, SEMMIVEL SEM KEVESEBB.
EZ ÁM A BÜNTETÉS, ÜTÖM IS RENDESEN.
MEGKAPJA MINDENKI MINDAZT, AMI JÁR.
MEGKAPJA EZ IS ITT MINDAZT, AMI JÁR.

KÉT KÉZZEL MARKOLOM, MAGASRA LENDÍTEM.
BOSSZÚ AZ ALKALOM, NÓTÁRA ZENDÍTEK.
NA, MI VAN, BÁCSIKA, HUSZONÖT MÁR FÁJ?
SAJNÁLOM, BÁCSIKA, HUSZONÖT MÁR FÁJ.

MATYI Na, emlékszik már, Döbrögi bácsi? Emlékszik rám, akinek a ludait 25 bottal fizette ki? Hát, én megígértem akkor, hogy háromszor verem azt kenden vissza. Itt van az első. És ha valaha találkozik egy emberrel, Döbrögi bácsi, akire szeretne kezet emelni, hát mindig emlékezzen erre a percre. Emlékezzen, hogy milyen érzés ez. Én meg azért elveszem a ludak árát is, amit nem fizetett ki annak a szegény, egyszerű fiúnak, aki akkor voltam.

El ne felejtse, bácsika, még kétszer találkozunk! Amit én egyszer megígérek, azt bizony be is tartom. Még két veréssel tartozom.

MATYI MEGKAPJA MINDENKI MINDAZT, AMI JÁR.
MEGKAPJA MINDENKI MINDAZT, AMI JÁR.

Matyi elsétál. Megjönnek a testőrök, meglátják Döbrögít, kiszabadítják. Jön az Ispán is.

ISPÁN Végül csak huszonnégyet találtunk, méltóságos uram. Ki is vágtuk, majd hozzák a szekerek. Mindenki mehet pihenni. Én is megyek. Mit áll ott olyan furcsa fintorral, Márta? És mit írogat?

MENYHÉRT Hát, lehet, hogy ezt látnia kéne.

RÓZA Vagy hát lehet, hogy nem.

MENYHÉRT Valószínű, hogy senkinek sem kéne látni.

RÓZA Vagy hát éppen mindenkinek.

ISPÁN Mit csacsogtok? *Közelebb megy.* Uramisten! Szegény méltóságos úrral mi történhetett?

RÓZA Én nem tudom. Nem én voltam.

MENYHÉRT Már így találtuk. Nem én voltam.

ISPÁN Tudom, hogy nem ti, hiszen velem voltatok.

MÁRTA *jegyzetel* ...és az Ispán, ahelyett, hogy sürgősen orvost hívott volna...

ISPÁN Azonnal tegye azt le! Nem írhat erről!

Elveszi és széttépi a jegyzeteket.

MÁRTA Orvost!

ISPÁN Orvost!

RÓZA Igenis!

MENYHÉRT Milyen orvost?

DÖBRÖGI Mindegy, csak talján ne legyen.

MÁRTA Mi történt, méltóságos úr? Ki tette ezt?

DÖBRÖGI Az az átokfajzat Lúdas Matyi.

ISPÁN Az meg ki?

MÁRTA Hát a fiú, aki megígérte, hogy háromszor veri vissza...

ISPÁN De hát hogy került az ide? És hol a talján építész?

MÁRTA Gondolom, ő volt a Lúdas Matyi, igaz, méltóságos úr?

DÖBRÖGI Menjen innen, Márta, szaladjon orvosért.

ISPÁN Valami gyógyfüvest hozzon! Igyekezzen!

RÓZA És mi?

ISPÁN Menjetek ti is, és minden talját vessetek tömlöcbe, akivel találkoztok!

MENYHÉRT Aztán honnan tudjam, ki a talján?

ISPÁN Ööö... Kávét! Kávéznak.

ISPÁN Hangosak! Folyton kiabálnak meg mutogatnak.

MENYHÉRT Hát, ilyenek közöttünk is vannak.

RÓZA Fogd be, Menyus! Majd kiderítjük.

DÖBRÖGI Hivalkodó, piros kockás ruhában van. Fura kalappal. Piperkőc! Eredjete!

MENYHÉRT Igenis, méltóságos úr!

4. jelenet – anyánál

ANYA (énekel) HA ÉN NÉKEM OLYAN FIAM,
HA ÉN NÉKEM DOLGOS FIAM,
SZERETETRE MÉLTÓ FIAM,
TISZTA SZÍVŰ, GONDOS FIAM
VOLNA...
SÜRÖGNE MEG FORGOLÓDNA,
MEGTALÁLNÁ, MI A DOLGA,
A KUNYHÓNK SEM ROGYADOZNA...

Matyi belép a házba.

MATYI Tessék. A ludak ára.

ANYA Te, istentelen fiú. Telnek a hetek, hónapok, semmit sem hallok felőled, fogalmam sincs, mi lehet veled, te meg hazaállítasz, és annyit mondasz, tessék, a ludak ára?

MATYI Hát mit mondjak?

ANYA Merre jártál? Mit láttál? Mesélj öreg, lába-háta fáradt anyádnak!

MATYI No, hát éppen van nálam egy kenőcs, magam készítettem.

ANYA Patikárius lettél, fiam? Kenőcsöt keversz?

MATYI Éppen az ilyen fáradt ízületekre való.

Matyi kenegeti anya talpát.

ANYA Jaj, az én okos, világlátott nagyfiam. De most már itt maradsz, ugye?

MATYI Nem úgy van az, édesanyám.

ANYA Hát hogy van az, fiam?

MATYI Adósságom van.

ANYA Akkor meg minek adod nekem a ludak árát. Menj, fizesd vissza!

MATYI Tartsd csak meg!

ANYA De hát...

MATYI Nem pénzzel tartozom.

ANYA Akkor mivel?

Matyi nem válaszol.

ANYA Hétig számolok. Egy.

MATYI Veréssel.

ANYA Veréssel? Miket beszélsz, kisfiam?

MATYI Megmondtam. Veréssel.

ANYA Megütöttelek én valaha, kisfiam?

MATYI Nem.

ANYA Szerinted miért nem? Nem érdemelted volna meg?

MATYI De.

ANYA Akkor miért nem?

MATYI Nem tudom.

ANYA Azért fiam, mert attól csak dühös lesz az ember. Nem tanul belőle. Nem elég jó büntetés. Kinek tartozol a veréssel?

Lúdtalp ront be.

LÚDTALP Itt vannak, mindjárt itt vannak!

ANYA Mi ez az eszeveszett gágogás?

LÚDTALP Felkutatják az egész környéket!

ANYA Nicsak! Hát mégsem adtad el a ludakat, kisfiam?

LÚDTALP Biztos téged keresnek, Matyi. Fuss, menekülj!

MATYI Hát te hogy kerülsz ide?

LÚDTALP Megszöktem. Megszöktem, mert láttam, hogy nagy a baj!

MATYI Azt hittem, már rég feltálaltak Döbrögben. Na mi van, nem talált elég jó húsban az uraság?

LÚDTALP Döbrögi csak fekszik, alig van benne élet. És te csináltad ezt, Matyi.
Elverted.

MATYI Na, jól van, nyugodj meg.

Kopognak. Matyi kiles.

MATYI No, édesanyám, most nem tudom, mi lesz.

ANYA Matyi, mit csináltál? Kik ezek?

MATYI Gyere vissza az ölembe, add a lábad, hadd kenegessem tovább. Így.
Most szólj, hogy bejöhetnek.

Matyi magára kapja, amit épp talál, keneteti az anyja lábát.

ANYA Szabad.

Ispán, Márta, Menyhért és Róza érkezik, megállnak az ajtóban.

MÁRTA Adjon isten maguknak.

ANYA Fogadj isten, asszonyosság. Miben segíthetek?

ISPÁN Nem barátkozik! Kihallgat! Hol a fia?

ANYA Az én fiam? Az én drágalátos fiam? *Elsírja magát.* Hét esztendeje már,
hogy hírt sem hallottam felőle. Nem tudom, hol lehet, merre járhat.
Elment a ludakkal, azóta semmi. Tán meg sem ismerném már...

ISPÁN Na, elég ebből! Ne nyavalyogjon nekem itt! Ez ki?

MÁRTA Mi ez a szag? Mustárt kenetet a lábára az úr?

ANYA Nem mustár az, gyógykenőcs.

MENYHÉRT Gyógykenőcs, akkor az biztos valami doktori!

RÓZA Doktor lesz az, vigyük gyorsan!

MENYHÉRT De hátha ő az a Lúdas Matyi!

ISPÁN Tökkelütött vagy, fiam. Már hogy lehetne! Nem kávézik. Nem kiabál.
Nem mutogat. Nincs piros ruhában. Nincs fura kalapja. Ki maga?

Matyi nem felel.

MENYHÉRT Kicsoda maga? Nem érti? Nem tud magyarul? Nem magyar? Talán talján?

ANYA Jaj, dehogyis. Hiszen éppolyan magyar, mint maga vagy én. Csak belemerült a gyógyításba. Ilyenkor nem hall, csak a betegséggel küzd.

RÓZA Doktor a lelkem?

ANYA De még milyen! Nézze csak!

Feláll, táncra perdül.

ANYA Látja kend, pedig reggel még felállni sem tudtam. Ilyen csodát művel velem a doktor. Csodadoktor. Egész a Hortobágyról jött idáig, hogy a szegényeken segítsen.

MÁRTA Csodadoktor!

MENYHÉRT Ez lesz az! Vigyük hamar a méltóságos úrhoz!

RÓZA Micsoda jutalomban lesz részünk!

ISPÁN Na, maga csodadoktor! Jöjjön, megyünk a palotába. Ott is van egy szegény, akin segítenie kell. Hogy hívják?

MATYI Doktor Hunyor.

ISPÁN Na, akkor, Hunyor doktor, Indulás!

ANYA Jaj, ne!

MÁRTA Ha Döbrögivel végzett, visszaküldjük a doktort, anyóka!

MATYI És az nem is számít, hogy én akarom-e?

MÁRTA Nem akarja? Gazdag ám a Döbrögi méltóságos úr! Bármit kérhet tőle.

MATYI Nincs annak semmije, ami nekem kéne.

MENYHÉRT Ne csinálja már ezt a nagyságos Hunyor doktor úr. Jöjjön már velünk!

RÓZA Meglátja, szegény Döbrögi méltóságos úr tényleg válságos állapotban van, úgy elverte az a Lúdas Matyi.

ANYA Mi?! Hogy mit csinált...

ISPÁN Nem alkudozik! Szó nélkül elindul! Velünk jön!

ANYA Egy pillanat „Doktor Hunyor”!

MATYI Na jól van, jól. Menjünk akkor.

Anya félrevonja Matyit.

MATYI Anyóka, még egy gyógyító lapogatást adok búcsúzóul, hogy ne maradjon félbe a kezelés.

ANYA Mit csináltál?! Hova visznek?

Matyi megölelgeti Anyát.

MATYI Hamarosan hallasz még rólam. Ne félts!

ANYA De ha verekedni mersz, kisfiam, én esküszöm, olyat vágok rád, hogy csillagokat látsz.

MATYI Isten áldja meg, anyóka.

ANYA Isten velük.

Elmennek.

5. jelenet – doktor Hunyor Döbrögben

Döbrögi betegágyánál.

ISPÁN Megnyugodhat, méltóságos uram, itt a doktor. Kicsit furcsa.

DÖBRÖGI Talján?

ISPÁN Nem. Hortobágyi. Minden Döbrögben fellelhető talján tömlöcben van.

MATYI Mi van?!

ISPÁN Igazán alapos munkát végeztünk. Nincs is már több hely. Tele van a pincebörtön, a toronycella. Húvösön van mindenki, aki egy kicsit is talján. Nos, Hunyor doktor, gyógyítsa meg a méltóságos urat!

Matyi nem válaszol.

ISPÁN Gyerünk már! Mi lesz? Gyógyít, gyerünk!

Ispán előveszi a lovaglópálcáját, megsuhintja, Matyi elkapja a kezét.

MATYI Nem csapkodunk, nem suhintgatunk. Nem bírom. A huzat meg árthat a betegnek.

DÖBRÖGI Nem bírja a verést még nézni sem! És engem óv a huzattól! Na, doktorom, mondja, csinálja, mert különben meg fogok halni. Fáj, színesedik, csontom törve, húsom puhulva, sajog mindenem. Ordítani tudnék egyfolytában.

Matyi igyekszik minden pillanatban úgy helyezkedni, hogy Döbrögi ne ismerhesse fel. Elfordul, elszalad, hátrál, ahogy éppen adódik.

ISPÁN Mondtam, hogy furcsa.

DÖBRÖGI Bármit megadok, ha segít.

MATYI Én a szegények doktora vagyok. Nem szoktam uraságokkal kezdeni

DÖBRÖGI Nézzen rám, hát uraságnak látszom? Ingben, gatyában szenvedek egy szalmazsákon. Ilyen egy uraság? Szegény vagyok, szegény szerencsétlen.

MATYI Hát. Jól van. Gyógyfüvek kellene. Mégpedig temérdek.

ISPÁN Márta! Testőrök!

Berohannak.

MIND Igenis!

ISPÁN Márta jegyzetel, a többiek figyelnek! Gyógyfüveket gyűjtünk.

MATYI Aranygyökér. Barátcserje. Homoktövis. Körömvirág. Fekete nadálytő. Vigyázzanak! A kék nadálytő mérgező! Feketét szedjenek! Máriatövis. Macskagyökér. Eredjenek! Szedjék a lábukat!

DÖBRÖGI Hallottátok! Futólépés!

Elmennek.

MATYI Addig is, itt ez a csokor lúdbőr-vessző, első kenésre ez is jó lesz. Az asszonyka hozzon forró vizet meg 25 puha törölközőt!

ISPÁN Hogy én?

MATYI Van itt más asszonyka is?

ISPÁN De hát én...

DÖBRÖGI Menjen már! Kérem.

Ispán kimegy.

MATYI Hány taljánt fogtak el, apóka?

DÖBRÖGI 387-et.

MATYI De hát abból legfeljebb csak az egyik az a Lúdas gyerek. A többi ártatlan, nem igaz?

DÖBRÖGI De az egyik az! Meg is kapta mindegyik a maga 50 botütését. Így hát az a gazfickó is megkapta, akármelyik legyen is az!

MATYI Mindegyik kapott 50-et?! És most mi lesz velük?

DÖBRÖGI Ha felépülök, majd szemügyre veszem őket. Kiválasztom azt az ördögtől való kölyköt, és többé nem látja a napvilágot!

MATYI És a többiekkel mi lesz?

DÖBRÖGI Ott egye a fene!

- MATYI Tudja, bácsika, nekem az édesanyám a lelkemre kötötte, hogy ne verekedjek. És isten látja lelkemet, szót akartam fogadni neki. De hát, másképp alakultak a dolgok.
- DÖBRÖGI Miket beszél, doktor úr?!
- MATYI Maga csak ne kérdezősködjön, használja a száját másra. Mert nem vagyok én doktor, bácsika. Hanem a Lúdas Matyi, aki kénytelen-kelletlen másodszer is elveri kendet. Na, számoljon! Ahogy szoktuk.
- DÖBRÖGI *a dalhoz adván a tempót, mintha egy második szólam lenne*
EGY. KETTŐ. HÁROM. NÉGY. ÖT. HAT.
HÉT. NYOLC. KILENC. TÍZ. TIZENEGY. TIZENKETTŐ.
TIZENHÁROM. TIZENNÉGY. TIZENÖT. TIZENHAT. TIZENHÉT. TIZENNYOLC.
TIZENKILENC. HÚSZ. HUSZONEGY. HUSZONKETTŐ. HUSZONHÁROM. HUSZONNÉGY.
- MATYI HIÁBA ÍGÉRTEM, HASZNÁLOM OSTOROM.
BOSSZÚNAK KESERŰ ÍZÉT MOST KÓSTOLOM.
BOCSÁSS MEG, MAMIKÁM, RETTENTŐEN FÁJ
BOCSÁSS MEG MAMIKÁM, HIDD EL, NAGYON FÁJ..

HUSZONÖT BOTÜTÉS, EGGYEL SEM KEVESEBB.
MIÉRT KELL A BÜNTETÉS, AZ OKÁT KERESSEM.

MEGKAPJA MINDENKI MINDAZT, AMI JÁR.
MEGKAPJA MINDENKI MINDAZT, AMI JÁR.
KAPJA MEG MINDENKI MINDAZT, AMI JÁR?
KAPJA MEG MINDENKI MINDAZT, AMI JÁR?

HUSZONÖT.
- DÖBRÖGI Soha többé nem teszek ilyet, drága fiam! Soha többé. De te se csinálj velem csúfságot! Ígérd meg, hogy elengeded nekem a harmadikat!
- MATYI Én neked nem ígérek meg semmit, bácsika. Nem fogadkozom egy ilyen alávalónak. Az édesanyámnak ígérem meg. Itt és most, isten látja lelkemet, én nem verlek meg többé.
- DÖBRÖGI Köszönöm, édes fiam. Köszönöm.
- MATYI Édesanyámnak köszönd. Ispán!

Belohol.

ISPÁN Igen?

MATYI Sürgősen csináljon vele valamit, asszonyka! Alig van élet benne. Valami lélekgyógyászt vagy agyturkászt hívjon. Ott a baj, és én ahhoz nem értek. Azért a gyógyfüvekkel csak kenegessék. Nem fog ártani neki.

Matyi elsétál.

DÖBÖRÖGI Ispán?

ISPÁN Igen?

DÖBRÖGI Elment?

ISPÁN El.

DÖBRÖGI Ő volt.

ISPÁN Ki volt?

DÖBRÖGI A Lúdas Matyi.

Döbrögi elalél.

ISPÁN Méltóságos uram! Méltóságos uram! Elájultál? Magadnak köszönheted. Nem tudja, hogyan kell ezekkel a pökhendi, mitugrász népekkel bánni. Úgy csinálnak, mintha tudnák, hogyan kell egy ekkora birtokot irányítani. Mintha az olyan egyszerű lenne. Mintha az erejükkel bármire mennének. *(elkezdi felhúzni a palotát)* Mintha bármi értelem lenne a fejükben! *(elakad a palota)* Ostobák! Semmirevalók! Főleg ez a Libás gyerek. Hogy ragaszkodnak a jószágaikhoz! A te libáid? A ti libátok? Majd én megmutatom, kinek a libái! Majd én kezembe veszem a dolgokat. Még tán az a libás kölyök is előbújik a nagy gágogásra. Kezdődhet a libaparti!

6. jelenet – anyánál, az Ispán elszabadul

Anya viskójának belseje Erdőháton. Rávetül a félkész palota árnyéka.

ANYA HA ÉN NÉKEM OLYAN FIAM,
 HA ÉN NÉKEM DOLGOS FIAM,
 SZERETETRE MÉLTÓ FIAM,
 TISZTA SZÍVŰ, GONDOS FIAM
 VOLNA...

Matyi belép a viskóba.

MATYI MERT ÉN NÉKEM OLYAN ANYÁM,
 MERT ÉN NÉKEM KEDVES ANYÁM,
 HOLTOMIGLAN FÉLTŐ ANYÁM,
 ÖLELGETNI VALÓ ANYÁM
 VAN...

Matyi nevetve megöleli anyát.

ANYA Ne ölelgesd itt engem, kisfiam, inkább valld be, hogy mit tettél!

MATYI Mit tettem?

ANYA Odavittek?

MATYI Döbrögbe.

ANYA Bántottak?

MATYI Ők engem? Nem.

ANYA Mit csináltál?

MATYI Amit kellett.

ANYA Verekedtél megint?

MATYI Hagyjuk ezt. Tettem, amit tettem. Többet ilyen nem lesz. Megígérem.

ANYA Esküszöl?

MATYI Esküszöm. Döbrögi ezután jól meggondolja, hogy mit csinál. A szavát vettem.

ANYA Nem kergetnek? Nem akarnak felnégyelni? Élünk békességben, míg meg nem halunk?

Az Ispán feltűnik a libákkal a gödörnél, a libák bucskáznak lefelé sorban.

MATYI Békességben, szeretetben.

ANYA MERT ÉN NÉKEM OLYAN FIAM,
MERT ÉN NÉKEM DOLGOS FIAM,
SZERETETRE MÉLTÓ FIAM,
TISZTA SZÍVŰ, GONDOS FIAM
VAN...

MATYI MERT ÉN NÉKEM OLYAN ANYÁM,
MERT ÉN NÉKEM KEDVES ANYÁM,
HOLTOMIGLAN FÉLTŐ ANYÁM,
ÖLELGETNI VALÓ ANYÁM
VAN.

MATYI Na, édesanyám, itt az ideje, hogy kivermeljük a krumplit. Tavaszodik lassacskán, el kell ültetni a maradékot.

ANYA Hogy? Kivermeljük? Mi ketten?

MATYI Együtt.

ANYA Menjünk, kisfiam.

Kimennek a házvégebe, ott sorakozik számtalan lúdtalp és lúdcsőr. Matyi durván dühbe gurul. Anya csak bámul.

ANYA Hát, itt meg mi történt, kisfiam?

MATYI Döbrögi! Nyilván az történt.

LÚDTALP Matyi! Matyikám!

MATYI Ni, hát te, még van benned élet? Mi történt itt, Lúdtalp?

LÚDTALP *megörül* Tudja a nevemet.

MATYI No?

LÚDBŐR Éjszaka megérkezett az Ispán vagy 300 lúddal.

MATYI Te is megvagy, Lúdbőr?

MÁRTON A faluból is összeszedett mindnyájunkat. Idehozott.

LÚDTALP Mind itt vagyunk.

MÁRTON Mi túléltek.

MATYI Nincs is ennyi lúd a faluban.

LÚDBŐR És még nem is néztél alaposabban körül.

ANYA Kisfiam, hol vannak az emberek? Üres a falu.

MATYI Elvették a ludaikat. Elvették a megélhetésüket. Nyilván nem fizették ki nekik! Hát mit képzelnék ezek magukról, mi?!

LÚDTALP Döbrögbe mentek. A gyerekek és az öregek is mentek.

MÁRTON Kapát, kaszát is vittek, nagy dühösen vonultak.

MATYI Megígérte nekem a Döbrögi, hogy többé nem követ el semmi igazságtalanságot! Könyörgött, hogy ne verjem el többé. Hát így tartja be az esküjét?! Hát így lehet megbízni a felfuvalkodott uraságokban?!

LÚDTALP Az Ispán volt. Mindent ő intéz most már.

MATYI És ezt itt bárki tette, meg kell fizetnie érte!

LÚDBŐR Miattad van minden, Matyi. Téged akarnak előkeríteni.

ANYA Kisfiam!

MATYI Nem lehet ezeket szó nélkül hagyni, édesanyám! Tenni kell valamit, különben mindig így lesz! Indulnom kell.

ANYA Megígérted nekem, hogy nem...

MATYI Véget kell vetnünk ennek az egésznek.

Matyi megöleli Anyát.

MATYI Lúdbőr, Lúdtalp, Márton! Indulás!

Elindulnak.

7. jelenet – Döbrögi finálé

Döbrögi palotája. Az eksztázisban lévő Róza, Menyhért és Márta fogságában Döbrögi és Ispán. Moccanni sem tudnak, beszélni sem. Már félig el vannak verve.

MIND MEGKAPJA MINDENKI MINDAZT, AMI JÁR.
MEGKAPJA MINDENKI MINDAZT, AMI JÁR.
MEGKAPJA MINDENKI MINDAZT, AMI JÁR.
MEGKAPJA MINDENKI MINDAZT, AMI JÁR.
MEGKAPJA MINDENKI MINDAZT, AMI JÁR.
MEGKAPJA MINDENKI MINDAZT, AMI JÁR.

HUSZONÖT BOTÜTÉS, SEMMIVEL SEM KEVESEBB,
EZ ÁM A BÜNTETÉS, ÜSSÉTEK RENDESEN!

MEGKAPJA MINDENKI MINDAZT, AMI JÁR.
MEGKAPJA MINDENKI MINDAZT, AMI JÁR.
MEGKAPJA MINDENKI MINDAZT, AMI JÁR.
MEGKAPJA MINDENKI MINDAZT, AMI JÁR.

Matyi érkezik. Elhallgatnak, mikor észreveszik.

RÓZA Éljen a megszabadítónk! Éljen Lúdas Matyi! Éljen, éljen.

MIND Éljen!

MATYI És most mi lesz?

MENYHÉRT Te leszel Döbrög új ura!

MATYI Én?

MÁRTA A méltóságos úr!

MATYI Én? Méltóságos?

RÓZA Hát, akkor csak az úr. Vagy hogy kell ezt mondani.

MATYI Akkor mostantól nincs úr felettünk! Közösen döntünk minden fontos kérdésben!

MIND Éljen!

Leeresztik a palotát. Vagy fel. Valami látványos.

MATYI Mennyit kaptak?

MÁRTA A bácsika huszonötöt. A nénike huszonnégyet.

MATYI Hát, akkor kapja meg mindenki mindazt, ami jár.

MIND MEGKAPJA MINDENKI MINDAZT, AMI JÁR.

MEGKAPJA MINDENKI MINDAZT...

Anya lép be. Egyszerre elhallgatnak. Anya és Matyi egymás szemébe néznek. Anya odalép Matyihoz, lekever neki egy fülest. Csönd. Matyi megöleli Anyát. Boldogság.

MIND MEGKAPJA MINDENKI MINDAZT, AMI JÁR.

MEGKAPJA MINDENKI MINDAZT, AMI JÁR.